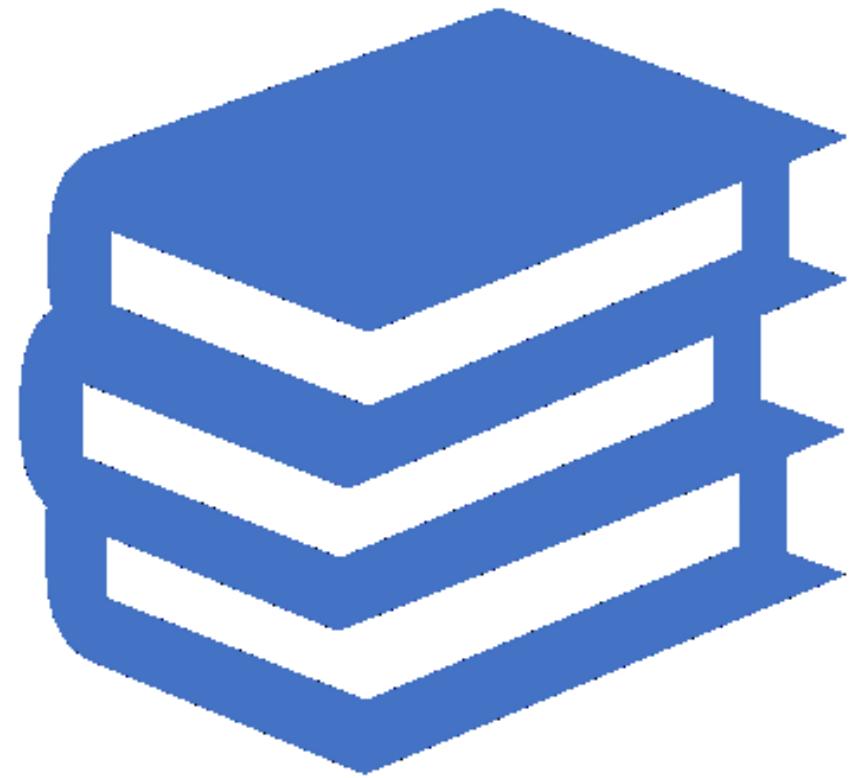

Antiopresivní metody a multikulturní teorie

Teorie moci

- Skupiny, kterým jsou systematicky upírána některá práva a možnosti, které jsou běžně dostupné většinové části společnosti.
- členění společnosti - podle pohlaví, rasy, věku, společenské třídy, sexuální orientace, zdravotního postižení a podobně.
- Příklad senioři:
- lokalita, vztahové vazby seniora, jeho sebepojetí. Všechny tyto faktory je nutno brát v úvahu při hledání konkrétní pomoci a prosazovat změnu s aktivní účastí všech zúčastněných.
- AOP tedy není zaměřen jen na konkrétní pomoc, ale tuto pomoc vidí v širším kontextu a dožaduje se zároveň i systémových změn.

Antiopresivní teorie

- Navázání kontaktu, vytvoření a udržení zdravého vztahu mezi klientem a sociálním pracovníkem patří mezi klíčové úkoly **sociální práce – práce s mocí sociálního pracovníka**.
- Moc je téměř vše, vzhledem k ohrožení klienta
- Klient má rovněž svou moc, která může být destruktivní
- Moc:
  - Z pohledu systému – státní i organizace
  - Z pohledu sociálního pracovníka
  - Moc „bezmocných“ – manipulace, vydírání

Rámec moci

Diskriminace

- Je základní rys klientovy situace. Je zde nebezpečí, že sociální pracovník bude necitlivý na diskriminaci a opresi.
- Opresi vůči sociálního pracovníka – vnitřní nastavení, klientovy dovednosti
- 3 imperativy:
  - Spravedlnost
  - Rovnost – včetně specifických potřeb
  - Spoluúčast (participace)
    - Zmocňování (empowerment) klientů – zabránění vzniku závislosti na vztahu klient – pracovník.
    - Strukturální povaha řešení situace – brát ohled na maximální šíři makro i mikro rámce.
    - Jedinečnost pomoci i klienta.
    - Diskriminace je jedna, ale může mít mnoho podob.

AOP v perspektivách

- Asimilace – rozvíjet dovednosti v novém prostředí.
- Liberální pluralismus – rovné příležitosti, stejné zacházení.
- Kulturní pluralismus – přijetí kulturní různorodosti.
- Strukturalismus – společnost má různé třídy s odlišným postavením a mocí. Posilovat schopnost ovlivňovat společenské podmínky.
- Menšinové přístupy – do tvorby služeb zahrnout perspektiv menšin.

Multikulturalismu

- Multikulturalismus je složen ze dvou částí. Předpona multi označuje mnohost a kultura (z latinského colere, pěstovat) je soubor hmotných i nehmotných statků, které člověk stvořil nebo v něž přetvořil přírodu. Přípona –ismus udává označení hnutí nebo směru myšlení.
- Multikulturalismus předpokládá, že mnohost kultur v rámci jedné společnosti je obohacující. Multikulturalismus obhájí ideální rovnocennou multikulturní společnost. Menšiny mají stejná práva projevu jako většina. Nemusejí se tedy vzdávat své kulturní či náboženské identity.
- Pluralismus (z latinského pluralis, množný, vícový) je filozofickým směrem, který uznává existenci více podstat. Kulturní pluralismus se zabývá řešením soužití více kultur v rámci jednoho státu. Zkoumá pozitivní i negativní dopady.
- Monokulturalismus – vytváření jednolitě monolitické kultury.
- Asilimilitismus – skupina majoritní společnosti definují a sledují vše co si musí nově příchozí osvojit a dodržovat (některé asijské země s právem šaría a podobně).

Řešení multikulturalismu

- Multikulturalismus zhora – na úrovni institucí a oficiálních postojů. Politické výzvy na základních principech – občanské povinnosti, kulturní respekt, sociální spravedlnost, rovnost.
- Multikulturalismus zdola – USA a Velká Británie – důraz na individuální příležitosti a občanskou asimilaci. Zde rovněž patří pozitivní diskriminace a nový fenomén – férové vyrovnávání šancí.
- Kritický multikulturalismus – je především orientován na porozumění a poznání historie vzniku skupin, jak se mění jejich postavení v určitém historicko-společenském kontextu. Zde rovněž patří i kulturní kompetence (paradigma vzdělávací) – znalosti vlastní kultury, cizích kultur a schopnost vést dialog na základě práv a povinností spojených s fungováním společnosti.
- Balanc mezi právy a povinnostmi

Východiska

- znalost vlastní kultury, jejich hodnot a historie,
- uvědomění si práv a povinností jednotlivců i skupin a jejich vzájemných vazeb,
- umění zpracovat dilemata spojená s multikulturní problematikou – asimilace/vlastní kulturní identita, práva/povinnosti menšin i majority,
- hledání rozdílů/hledání podobností.

Předpoklady

- Péče je univerzální fenomén, ale její pojetí, proces, formy a modely jsou kulturně podmíněné.
- Péče má biofyzikální, kulturní, psychologickou, sociální a ekologickou dimenzi a kulturní koncepce umožňují pochopení sociální práce i ošetřovatelství v širších souvislostech.
- Typy, modely a procesy péče se liší mezi jednotlivými kulturami a subkulturami.
- Každá kultura má tradiční (lidovou) péči a formální (profesionální) ošetřovatelskou praxi.
- Hodnoty a přesvědčení v oblasti péče vycházejí u každé kultury
- z náboženských, rodinných, společenských, kulturních, ekonomických a politických souvislostí.
- Každá kultura popisuje sebepéči, ošetřovatelské praktiky a ošetřovatelský systém specificky.
- Terapeutická sociální práce nebo i ošetřovatelská péče může nastat jedině tehdy, když jsou známy a při poskytování péče respektované kulturní hodnoty, výrazy a praktiky.

Kultura

- Kulturu definujeme jako soubor naučených, osvojených a sdílených přesvědčení, postojů, hodnot a životních zvyklostí, typických pro určitou skupinu lidí a mezigeneračně předávaný; kultura ovlivňuje vzorce chování a myšlení, je to složitá struktura formující poznávání světa a života v něm.
- Institucionalizace v kultuře – je poznatelná jen přes znalost historie vzniku – obra s opicemi.

Subkultura

- Předpona „sub“ naznačuje svébytnost a odlišnost od dominantní společnosti.
- Subkulturu tedy tvoří skupiny lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s dominantní kulturou, a které nabízejí mapy významů, díky nimž je svět pro členy subkultury srozumitelný.
- Subkultury se pokoušejí řešit kolektivně zažívané problémy a vytvářet kolektivní a individuální identity. Konkrétní subkulturní předměty tak odrážejí strukturu, styl, typické starosti, postoje a pocity skupiny. Kreativita a kulturní odezva subkultur nejsou náhodné, ale vyjadřují společenské rozpory.

Fundamentalismus

- Pocity bezmocnosti a bezradnosti, frustrace a deprese.
- z latinského *fundamentum* – základ je urputné lpění na základních principech. Je protikladem modernismu.
- nezná toleranci k jinakosti
- Zjednodušuje vidění světa, odmítá kritické myšlení

Proces při migraci - běženci

- Popírání – ze dne na den jste bezdomovcem, nemohou tomu uvěřit, prožívají situaci jako špatný film (normální je několik týdnů). Strnutí – jako by neměl žádné emoce.
- Hněv / agrese – pocit nespravedlivosti, obviňování okolí za cokoliv, nebrat si to osobně. Je to obranný mechanismus – nemuset mluvit o svých prožitcích.
- Smlouvání – přechod k aktivitám, chce změnit situaci, smlouvá sám se sebou, hledá práci.
- Deprese – je ke všemu lhostejný, potřebuje pomoc z venku. „Tady nás nikdo nechce“.
- Smíření – uvědomění si situace, je připraven měnit život i sebe podle okolností. KBT přístupy.

Menšiny – moc jako nosný fenomén

- Moc má dynamický charakter, a to vzhledem k tomu, že vztah mezi minoritami a majoritami je neustále proměnlivý. Tedy, vztahy mezi skupinami jsou výsledkem historických okolností, které jsou vystaveny proměnlivému časovému rámci.
- Menšinami se v sociální práci myslí národnostní, etnické či rasové podskupiny. Pojem menšina se také týká „ne-etnických“ a „ne-rasových“ minorit, kterými jsou např. lidi s postižením, příslušníci tzv. „underclass“, lidé bez domova, konzumenti nelegálních drog nebo členové extremistických hnutí.
- Menšina je tedy jakási minorita, která má vůči jiné tzv. většinové skupině specifické vztahy.
- Předsudek – vypěstujte předsudek a máte moc na majoritou.

AOP, feministické, kritické

- Odpověď na jakoukoliv formu oprese
- Maskulinní vnímání hranic, struktury
- Feminní – na základě vztahu a propojení.

- **Identita** – zpochybnění kategorie identifikace. Lidé se identifikují s různými skupinami a ty mezi sebou. Kategorie člověk je důležitější než kategorie muž/žena.
  - Vývoj sociálních služeb se zaměřuje na individualitu mimo skupinu. Feminismus vrací „osobní je politické“.
  - Empatie – vaše nároky jsou platné pro vás, moje pro mě. Umožňuje to pracovat se skupinami na okraji společnosti – bezdomovci a podobně.

Radikální feminismus

- Základní filozofická doktrína – negace všeho, neboť všechno je maskulinní (filozofie, ekonomie atd.).
- Heterosexuality jako forma útlaku žen. Radikální feminismus zdůrazňuje nadřazenost žen, ženy jsou novodobým proletariátem.
- V rámci sociální práce tyto myšlenkové proudy vnímají snahy udržení komplexnosti rodiny i přes domácí násilí za jinou sofistikovanější formu násilí na ženách – Polské právní úpravy k interrupci či rozvodům.
- Me – Too – dopady na týmovou spolupráci

Postmoderní feminismus

- Radikální feminismus požadoval novou teorii politiky, postmoderní feminismus zpochybnil projekt teoretizování.
- Jednalo se o rušení kořenů patriarchátu, ale rovněž i samotného feminismu.
- Podobně černé ženy zpochybnily feminismus bílých žen.
- Současné směry feminismu působí často bez konceptu, ale rozvíjí genderovou spolupráci.

Základy feministické SP

- Synergie mezi feminismem a sociální prací je založena na společných hodnotách.
- Předpisy pro práci s muži a ženami.
- Využití feministických perspektiv k pochopení genderové spolupráce.